

Engelska lånord i svenskan

Tendenser i ungdomars bruk av engelska lånord

Kristoffer Hultman
850608 3933
Högskolan i Halmstad

C-uppsats
Svenska 91-120 p, HT-08

Handledare: Linnea Gustafsson

Abstract

The content of this essay examines high school students' tendencies when it comes to English word use in the Swedish language. 92 students in the first and second grade were handed an inquiry for them fill out. The results and the following discussion are based on the answers' from this inquiry.

The essay focuses on three separate areas that concerns attitude, inflection and translation.

Keywords: English, Swedish, loan, influence, student, attitude, inflection, translation.

Innehållsförteckning

1. Inledning	s. 4-5
1.1 Syfte	s. 5
1.2 Avgränsning	s. 5
1.3 Disposition	s. 5-6
2. Tidigare forskning	s. 7
2.1 En historisk tillbakablick	s. 7
2.1.1 Latin	s. 7-8
2.1.2 Tyska	s. 8-9
2.1.3 Franska	s. 9
2.1.4 Engelska	s. 9-10
2.1.5 Engelska: Ett smidigare språk	s. 10-11
2.1.6 Engelska: Varför?	s. 11-12
2.2.1 Presentation av SAOL	s. 13
2.2.2 Enkätordens betydelse enligt SAOL	s. 14
3. Material och metod	s.15-16
4. Resultat	s. 17
4.1 Inställning till lån	s. 17-18
4.2 Böjning	s. 18
4.2.1 Adjektiv	s. 19
4.2.2 Substantiv	s. 20-21
4.2.3 Verb	s. 21
4.3 Svenska motsvarigheter	s. 22-23
5. Diskussion	s. 24
5.1 Inställning	s.24-26
5.2 Böjning	s. 26-28
5.3 Svenska motsvarigheter	s. 28-30
6. Sammanfattning	s. 31-32
7. Källförteckning	s. 33

1. Inledning

”Det är så typiskt svenskt” är en formulering som man i diskussioner och mer vardagliga dialoger stöter på titt som tätt. Det kan röra sig om sättet vårt landslag i fotboll genomför en match på, eller hur vi interagerar med varandra respektive människor från andra kulturer, både hemma i Sverige och när vi befinner oss utomlands. För många är det ”typiskt svenskt” att vi talar engelska med en tydlig svensk accent, och att vi ibland även tar till den ökända svengelskan för att fullfölja en mening som visade sig vara för komplex i förhållande till de färdigheter vi besitter. Åsikterna om vad som är ”typiskt svenskt” varierar givetvis och är trots allmänna generaliseringar högst godtyckligt.

Personligen håller jag det faktum att så många svenskar behärskar det engelska språket i en relativt vid utsträckning som ”typiskt svenskt”. För att inte nämna den svengelska som förekommer även när vi talar svenska, även om det då brukar benämnas som kodväxling. Det är inte särskilt iögonfallande att slänga in ett och annat engelskt ord, eller till och med hela fraser, i en annars svensk mening. Detta är säkerligen en följd av att svenskar överlag talar relativt bra engelska. Bland de yngre generationerna, som idag börjar studera engelska redan på lågstadiet, uppfattas ofta inte de engelska inslagen i en svensk mening som några konstigheter eller direkta hinder.

Jag började själv att läsa engelska i årskurs fyra och efter all obligatorisk engelskundervisning valde jag sedan till Engelska C på gymnasiet för att sedan även läsa en termin på universitetet. Idag kan jag ibland komma på mig själv med att använda vissa engelska ord och uttryck i min svenska. Även om det finns svenska motsvarigheter kan dessa kännas otillräckliga och inte lika ”on point”.

Det finns dock en hel del ord och uttryck i vårt språk som faktiskt saknar en svensk motsvarighet. Frågan är vad detta kan få för konsekvenser i längden. Det talas om domänförlust inom område som vetenskap och IT, vilket inte bara skulle öka klyftorna mellan akademiker och arbetare, utan även mellan unga och gamla.

Bör vi försvenska stavningen på de inlånade orden och hur anpassar vi dem till det svenska språkets strukturer vad gäller böjning och dylikt? Får vi kanske rent av istället anpassa dessa strukturer efter de inlånade orden genom att t.ex. införa s-ändelsen som idag redan används flitigt av många i framförallt talat språk. Kommer kodväxlingen, som en

produkt av det ökande antalet engelska lånord, i slutändan innebära att svenskan förvandlas till ett direkt hybridspråk och till slut konkurreras ut helt av engelskan?

Många frågor kan, och bör ställas angående det engelska språkets inflytande på svenskan. Vare sig man är en språkliberal som ser de många lånorden som en tillgång, eller en språkpurist som anser sig skönja det svenska språkets förfall som en konsekvens av dem, kan man konstatera att lånorden påverkar vårt språk och bruket av det.

1.1 Syfte

Att med en egen undersökning i gymnasiemiljö som utgångspunkt, försöka tyda ungdomars tendenser vad beträffar bruket av direkta lånord från engelskan. Hur ser deras inställning till orden ut? Hur föredrar de att böja dem? Finns det några bra svenska alternativ?

1.2 Avgränsning

Resultatdelen samt den efterföljande diskussionsdelen är uppbyggda kring och behandlar orden som återfinns i den enkät som uppsatsen grundar sig på. Samtliga ord ingår i den 13:e upplagan av SAOL, utgiven 2006.

Eleverna som deltog fyllde i enkäten anonymt men skrev på denna om de var man eller kvinna. Denna aspekt utelämnades dock i uppsatsen då jag inte ansåg att den var av intresse för syftet.

1.3 Disposition

Efter inledningen som förutom denna dispositionsbeskrivning av uppsatsen också innefattar syfte och avgränsning, återfinns punkt 2. *Tidigare forskning*. Under denna punkt står det att läsa en kortare beskrivning av lånordens historia i det svenska språket samt en presentation av SAOL och de ord som undersökningsenkäten innefattar.

Punkt 3. *Material och metod* som även innefattar bortfall, återföljs av punkt 4. *Resultat* som har delats upp i olika underrubriker p.g.a. enkätens olika svarsområden.

Precis som i föregående del har punkt 5. *Diskussion* delats upp i olika underrubriker. Detta för att underlätta utläsningen av analyser angående de olika svarsområdena.

Punkt 6. *Sammanfattning* innehåller, förutom en sammanfattning av uppsatsen, även en del vidare reflektioner.

Sista punkten i uppsatsen är punkt 7. *Källförteckning*. Där återfinns den litteratur som det har refererats till i uppsatsen.

2. Tidigare forskning

2.1 En historisk tillbakablick

Svenska har existerat som språk i över tusen år. Men skillnaden på den svenska som talas 2008 och den som talades runt det första millennieskiftet är radikal. Bøjningen och följderna av ord såg annorlunda ut. Framförallt var ordförrådet i sig annorlunda i jämförelse med dagens svenska ordförråd. En av de stora anledningarna till att svenskan har ändrat utseende genom årens lopp är inflytandet från andra språk. I synnerhet då vad gäller importen av ord. De fyra språk som i störst utsträckning har påverkat svenska är latin, tyska, franska och engelska.¹ Dessa språks frekvens som långivare har varierat genom historien beroende på den maktställning de har besittit under olika perioder. De kulturströmningar som nådde Sverige innebar också ett i viss utsträckning anammande av språken i fråga. Nya ord och benämningar för nya ting och företeelser.

2.1.1 Latin

När kristendomen nådde Sverige någonstans runt det första millennieskiftet började latinska påverkan göra sig påtaglig. Då latinet var kyrkans språk, innebar det att de religiösa skrifterna, i alla dess former, var författade på latin. Som konsekvens av latinets dominans berikades svenskan med åtskilliga nya latinska ord. I huvudsak inom en religiös domän men även inom andra områden då t.ex. olika rättsliga urkunder skrevs på latin och sedan vid behov kunde översättas till svenska. På så sätt blev det latinska alfabetet tillgängligt även för texter på svenska.²

Latinet hade på grund av kyrkan en dominerande ställning och den höga översättningsverksamhet som pågick i t.ex. Vadstena kloster, då latin översattes till svenska, bidrog till att det svenska språkets ordförråd utvidgades. Latinska, men även grekiska termer

¹ Andersson Hans, *Vokablar på vandring*, s. 7

² Ibid s. 7 f.

övergick till att bli svenska.³ Vissa av de latinska och grekiska lånorden nådde dock svenskan via fornengelska eller fornsaxiska.⁴

Det faktum att Sverige hade en stark svensk lagspråkstradition bidrog till att juridiken kom att spela en mindre roll vad beträffar det svenska ordförrådets internationalisering än vad kyrkan gjorde.⁵

2.1.2 Tyska

Under Hanseförbundets storhetstid bedrevs det mycket handel mellan Tyskland och bl.a. Sverige och den lågtyska som talades i norra Tyskland skulle komma att påverka svenskan i stor utsträckning. I de hansestäder som uppstod runt om i Östersjöområdet byggdes en helt ny stadskultur upp och den tyska dominansen i dessa städer påverkade också svenskans ordförråd. Många av de lågtyska lånorden rörde stadslivet, yrkesbeteckningar och givetvis handeln. Många av de ord som lånades in inom respektive domäner var beteckningar på nya företeelser och således ter sig inlånandet av dessa ord naturligt.⁶ Däremot lånades det även in ord som redan hade svenska motsvarigheter. I det senare fallet kan det bl.a. ha berott på att dessa svenska ord drogs med homonymer.⁷

I takt med att Hansan tappade mark bromsades det lågtyska inflytandet på svenskan upp och avlöstes istället av bl.a. högtyskan. Högtyskan bidrog med en ström av lånord som tog sin början i reformationen och Martin Luthers bibelöversättning och kulminerade under det trettioåriga kriget. Förutom lånord inom domäner som t.ex. militärliv och gruvdrift bidrog högtyskan även med en hel del adjektiv och verb samt förmedlade en del lånord från de romanska språken.⁸

³ Ibid s. 8

⁴ Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan* s. 44

⁵ Andersson Hans, *Vokabler på vandring* s. 8

⁶ Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan* s. 46 f.

⁷ Ibid s. 49

⁸ Ibid s. 50 ff.

Vissa av de högtyska lånorden blev dock kortvariga i svenskan då de mestadels förekom i brev- och litteraturspråk vilket innebar att dessa inte fick någon vidare spridning och följaktligen inte kom att etablera sig.⁹

2.1.3 Franska

Det franska inflytandet på det svenska språket var som starkast under Frankrikes storhetsperiod under 1600- och 1700-talen. Det fanns ett starkt språkintresse i Frankrike vid 1600-talets början och år 1635 instiftades Franska Akademien som kom att bli en förebild för den svenska motsvarigheten. Under drottning Kristinas tid knöts banden mellan Sverige och Frankrike starka och således började svenskan vid denna tid låna ord direkt från franskan. Adeln och det högre borgerskapet började likt hovet att använda sig alltmer av franska. Utöver användandet i skrift började man också tillgripa franska som umgängesspråk.¹⁰

Många av lånen rör sig inom den politiska offentligheten och nöjeslivet. Andra områden är byggnads- och heminredningstermer, mat och dryck, teaterspråk och militära termer. Bland dessa märks en hel del adjektiv och verb. Lånord från franskan som nådde Sverige under en tidigare period kom in via högtyskan.¹¹ Svenskarna vände sig vid romantikens inbrott under 1800-talet återigen mot Tyskland men det franska inflytandet försvann inte helt på grund av det.¹²

2.1.4 Engelska

Engelskan har genom århundradena bidragit med ett och annat lånord till svenskan inom områden som t.ex. handel och sjöfart, men det är först efter andra världskrigets slut som ett direkt inflytande på svenskan går att skönja. USA växte vid tiden för krigsslutet ut till en

⁹ Ibid s. 52

¹⁰ Engwall Gunnel, *Svenskt och franskt (Arv och lån i svenskan)*, s. 52 ff.

¹¹ Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan*, s. 54 f

¹² Engwall Gunnel, *Svenskt och franskt (Arv och lånord i svenskan)*, s. 59

politisk och ekonomisk supermakt och kom följaktligen att börja påverka världen runt om i allt större utsträckning, vilket även inkluderade språket.¹³

I den globaliserade värld som har vuxit fram sedan dess har de internationella kontakterna intensifierats radikalt. Både vad gäller de offentliga och de privata. För att kommunikationen ska flyta på smidigast möjliga vis är behärskandet av övernationella språk nödvändigt. Det övernationella språk som fått störst spridning är engelska och förklaringen till detta är utomspråklig. Dels är det ett resultat av det brittiska imperiets expansion under kolonialväldet och dels det politiska, ekonomiska och vetenskapliga överförandet från Storbritannien till USA, som visserligen också är en konsekvens av kolonisation.¹⁴

Till skillnad från USA har EU en betydligt större spridning vad beträffar de språk man använder sig av. Detta bidrar enligt en del till att Europa hamnar på efterkälken vad gäller olika framtidsbranscher. För att undvika en sådan utveckling skulle engelskan kunna fungera som ett lingua franca i Europa. En del ser stora fördelar med detta medan andra är betydligt mer skeptisk inställda.¹⁵

2.1.5 Engelska: Ett smidigare språk

Engelskans spridning till ett dominerande övernationellt språk beror till största delen, som tidigare nämnt, på utomspråkliga företeelser. Det finns dock språkforskare som hävdar att engelskan har större potential att sprida sig p.g.a. direkt språkliga egenskaper. Det finns enligt dessa tre faktorer som spelar in. Engelskans blandade vokabulär och öppenhet inför lån, ett okomplicerat system för böjningsändelser och lättheten att bilda nya ord.¹⁶

Engelska är i grund och botten ett germanskt språk men har under historien påverkats kraftigt av såväl franska som latin samt fått in både grekiska och italienska ord. Som en konsekvens av denna språkliga bakgrund menas det att både de som talar germanska och romanska språk har lättare för att anamma engelska, då de känner igen sig i mycket av ordförrådet.¹⁷

¹³ Ljung Magnus, *Skinheads, hackers & lama ankor*, s. 12

¹⁴ *Ibid*, s. 36

¹⁵ Adelswärd Viveka, *Ord på glid*, s. 52

¹⁶ *Ibid*, s. 41

¹⁷ *Ibid*, s. 41 f

Böjningsändelserna i engelskan är mycket förenklade vad gäller såväl substantiv som verb och adjektiv. Substantiven har bara två former vilka är pluralen och possessiven som är markerade med -s respektive -'s. I presens har verbet kvar -s som markerar tredje person singular, verbstammen används i övrigt som den är. Bland adjektiven används komparativ- och superlativformerna för att uttrycka graden av högre och högst vad gäller deras egenskap.¹⁸

Engelskan bildar, precis som andra språk, nya ord med hjälp av ändelser. Utöver detta kan engelskan ändra ett ords ordklass utan något som helst tillägg, vilket är unikt. Verb skapas utan problem av substantiv. Network blir t.ex. to network.

En nackdel för engelskan när det rör sig om människor från andra länders anammande av den är skillnaden mellan stavning och uttal. Alla språk lider visserligen av detta i viss mån men engelskan står ut på ett markant sätt.¹⁹

2.1.6 Engelska: Varför?

Vad är det då som gör att vi i Sverige, där vi har ett fullt fungerande tal och skriftspråk, låter engelskan utöva ett så pass utbrett inflytande? I *Lånord i svenskan* lyfter Lars-Erik Edlund och Brigitta Hene fram tre orsaker till introduktion och spridning. Den första är luckor i språket där man menar att lån introduceras när sändaren inte har något lämpligt ord att tillgripa på kommunikationsspråket. Under punkten luckor i språket märker man bl.a. beteckning av en ny företeelse, att få ett formellt lätthanterligt ord och markera identitet och grupptillhörighet.

Den andra orsaken är luckor hos sändaren/mottagaren där kompensering av egna lexikala luckor och kompensering för förmodade luckor hos mottagaren är två underordnade punkter.

Tredje orsaken är förlagor på ett annat språk där det rör sig om översättning från engelska till svenska. Att en text översatts just från engelska går att märka på olika sätt och ju vanligare det blir med översättningar av engelska verk, ju vanligare kommer den speciella svenska som är resultatet av en översättning från engelska att bli.

¹⁸ Ibid, s. 42

¹⁹ Ibid, s. 43 f

Då engelskan i många fall skiljer sig från svenskan i fråga om grammatiska strukturer uppstår det i vissa fall en problematik när engelska lånord ska anpassas till de svenska stukturerna. Denna problematik framträder ofta då dessa lånord ska böjas enligt de svenska böjningsformerna.

De ord som tar sig in i språket gör det på olika sätt och av olika anledningar vilket också visar sig genom ordens genomslagskraft och livslängd i det svenska språket. Ord för nya ting och företeelser accepteras av förståliga skäl relativt lätt. Men även ord med mindre märkbar funktion lånas in och i vissa fall ord som redan finns på svenska.²⁰

²⁰ Westman Margareta, *Svenskt och engelskt (Arv och lån i svenskan)*, s. 67 ff.

2.2.1 Presentation av SAOL

Svenska Akademiens ordlista har till dags datum utkommit i tretton upplagor. Den första gavs ut 1874 och den senaste så sent som 2006. De första sju upplagorna gick under namnet *Ordlista öfver svenska språket*.

Den ursprungliga tanken med SAOL var att avspegla det svenska språket så som det talades och inte agera ledstjärna för vad som var gott språk eller inte. Detta har dock ändrats på i och med den trettonde upplagan. SAOL har oavsett, alltid uppfattats som normerande vad beträffar stavning.

Åsikterna inom Svenska Akademien rörande den officiella stavningsreform som infördes 1906 var till en början delade. Detta ledde till att man inte agerade på något speciellt vis under en tioårsperiod. P.g.a. utgivandet av olika privatinitierade förteckningar tvingades man dock att agera och 1916 gav man ut en mindre lista där man hade anammat den nya stavningen. Reformen innebar bl.a. att bokstaven *q* togs bort helt, att *dt* ersattes av *t* (*tt*) samt att *v* ersatte *f*, *fv*, *hv* och *w*.

Svenska språket fick i och med detta en gemensam stavningsnorm i SAOL som jobbade på att få stavningen att överensstämma med det talade språket i större utsträckning. Som exempel på det kan omprövandet för situationen med *e/ä* gälla. Ändringar skedde på båda hållen. *Pängar* blev *pengar* och *pels* blev *päls*.

2.2.2 Trettonde upplagan av SAOL

I den trettonde och senaste upplagan av SAOL har ca 10500 ord lagts till medan ca 5500 ord har utmönstrats. Antalet införda ord är det största sedan den nionde upplagan som utkom 1950 och innehöll hela 55000 fler ord än sin föregångare.

En av nyheterna med den trettonde upplagan är de normativa inslagen vad beträffar stavning, böjning och ordbildning hos engelska lånord i svenskan. Användningen av en svensk motsvarighet till ett engelskt lånord rekommenderas, samt att använda sig av svensk pluralböjning på de engelska orden.

En annan nyhet är att bokstaven *w* blir självständig från *v* och får en egen placering.

2.2.3 Enkätordens betydelse enligt SAOL

Grundförutsättningen för vilka ord som skulle vara med i enkätundersökningen var att de var upptagna i den senaste upplagan av SAOL (trettonde upplagan från 2006). Utöver detta valdes orden ut efter sitt relativt allmänna användande i det svenska språket samt deras lämplighet för enkätens olika svarsområden. I det andra svarsområdet behövdes substantiv, adjektiv och verb. Till det tredje svarsområdet valdes ord som inte översätts direkt i SAOL utan vars innebörd istället beskrivs.

dissa = bemöta, bedöma på ett nedvärderande sätt

flippa = förlora kontrollen över sig själv

pusha = driva på

promota = marknadsföra, främja

retro = stil som innebär en återgång till en tidigare stil

afterwork = tidigt krogbesök efter avslutad arbetsdag

peptalk = uppeldande tal inför en svår uppgift

flashig = flått, anslående

crazy = tokig, befängd, förryckt

queer = homosexuell

trainee = person som utbildas av företag till chefsbefattning

partner = person som bildar ett par el. samarbetar med, kompanjon, medhjälpare, moatjé

slogan = slagord, reklamfras

hobby = favoritsysselsättning på lediga stunder, fritidssysselsättning

mobba = illa behandla, förtrycka kamrat, utesluta ur kamratkretsen

backhand = slag i tennis med handens yttersida i slagriktningen

skanna = avläsa med hjälp av skanner

topless = sola utan baddräktsoverdel

timing (tajming) = god samordning i tiden

deadline = tidsgräns då något måste vara inlämnat

tagga = kod för uppmärkning av data, förse textmaterial med språkliga noteringar

pacemaker = hjärtstimulator, farthållare i löpning

supporter = understödjare, beundrare

3. Material och metod

Utöver den litteratur som presenteras under rubriken *En historisk tillbakablick* samt *presentation av SAOL* grundar sig denna uppsats på svaren från sammanlagt 92 elever i årskurs ett och två. Dessa elever studerar på Naturhumanistiska gymnasiet i Helsingborg och har bidragit med sina svar genom att fylla i den enkät som har utformats för uppsatsen och återfinns längst bak i denna som bilaga.

Enkäten består av två sidor och innehåller tre olika svarsområden vad gäller engelska lånord. Det första svarsområdet berör de svarandes inställning till åtta olika engelska lånord där de själva får avgöra ifall orden i fråga är ord de skulle kunna använda sig av. Det andra svarsområdet rör sig om de engelska lånordens anpassning till svenska böjningsnormer. Här anges åtta meningar på svenska där åtta olika engelska lånord måste böjas för att kunna placeras in i respektive mening. Det har varit fritt fram för eleverna att använda sig av de ändelser de tycker är mest lämpliga. Det tredje och sista svarsområdet berör direkt översättning. Eleverna har fått åtta meningar innehållandes vars ett engelskt lånord som mer eller mindre saknar en svensk motsvarighet, vilket är exakt vad dem ombeds att komma på.

Vid det första svarsområdet har jag valt att sälla bort hela 32 elevers svar då dessa inte har fyllt i enkäten fullständigt. De har beskrivit ordet i fråga men glömt eller medvetet utelämnat att svara ja eller nej på huruvida de skulle kunna tänka sig att använda ordet i det vardagliga livet. Detta var centralt då svarsområdet rörde inställning till lånord.

Antalet svarande varierar från ord till ord vad gäller det andra svarsområdet som behandlar böjning. Här har ingen utsällning ägt rum. I de fall där svaren understiger det fulltaliga antalet 46 beror det på att eleverna helt enkelt inte skrivit något förslag på böjning till ordet. I de flesta fall har svarsantalet hållit sig på en hög nivå, men i vissa enstaka fall har det sjunkit en hel del. Dessa ord är *queer*, som hade 33 svar i båda årskurserna och *trainee* som hade 31 svar i årskurs ett. Jag har dock valt att ta med orden i resultatet då jag anser att antalet svar fortfarande är tillräckligt högt för att undersöka.

Precis som på föregående svarsområde varierar antalet svar inom det tredje svarsområdet kraftigt från ord till ord. Även här beror det på att eleverna helt enkelt inte har föreslagit någon svensk motsvarighet till det angivna ordet. P.g.a. svarsområdets relativa svårighetsgrad var detta något jag hade räknat med i förväg. Principen jag gick efter beträffande ordens förekommande i resultatdelen var att de kom med så länge antalet

svarande översteg hälften. Orden *backhand* och *timing* i årskurs ett var således nära att strykas från resultatet men klarade sig precis. *Backhand* hade även ett lågt antal svar bland eleverna i årskurs två där endast 29 elever svarade. Ordet *pacemaker* hade också ett lågt svarsantal i båda årskurserna med sina 30 svarande. Även inom detta svarsområde rör det sig om åtta olika ord.

Sammanfattningsvis saknas det alltså en del svar i resultatdelen p.g.a. ej fullständiga svar eller helt uteblivna sådana.

4. Resultat

4.1 Inställning till användande

Av de nittiotvå elever som fyllde i enkäten är det endast sextio av dem vars svar togs med i resultatet. Trettioen av dem från årskurs ett och tjugonio av dem från årskurs två. De flesta av dem som har räknats bort hade beskrivit ordet, men missat att svara på om det var ett ord de skulle kunna använda sig av eller inte.

Årskurs 1	Ja	Nej
flashig	11	20
flippade	26	5
promotat	4	27
pusha	26	5
afterwork	6	25
retro	11	20
peptalk	12	19
dissade	30	1

Årskurs 2	Ja	Nej
flashig	21	8
flippade	25	4
promotat	10	19
pusha	28	1
afterwork	13	16
retro	15	14
peptalk	19	10
dissade	29	0

Den mest slående likheten de båda årskurserna emellan är den höga frekvensen av positiva svar vad gäller användandet av orden *flippade*, *dissade* och *pusha*. I årskurs ett angav 26 av 31 elever att de skulle kunna använda sig av ordet *flippade* och i årskurs två svarade 25 av 29 samma sak. När det gäller *dissade*, som är det andra ordet med hög frekvens av positiva svar, har hela 30 av 31 svarat att de skulle kunna använda det medan samtliga 29 elever i årskurs två svarade samma sak. Vad gäller ordet *pusha* ansåg 26 elever av 31 i årskurs ett att det var ett ord de använde sig av medan den motsvarande siffran i årskurs två var 28 av 29.

De här tre orden står ut från övriga när det rör sig om likheter årskurserna emellan. Den största skillnaden framträder med ordet *flashig*. I årskurs ett är det endast 10 av de 31 svarande som skulle kunna tänka sig att använda det medan 21 av 29 i årskurs två är av en delad mening.

De orden med lägst antal positiva svar är *promotat* och *afterwork*. I årskurs ett svarar endast 4 respektive 6 av de 31 eleverna ja. I årskurs två är antalet positiva svar högre men siffrorna 10 och 13 placerar ändå *promotat* och *afterwork* sist respektive näst sist även bland eleverna i årskurs två.

Vad beträffar orden *retro* och *peptalk* har mindre än hälften av eleverna i årskurs ett angivit ett positivt svar även om antalet är högre än för *promotat* och *afterwork*. 11 av 31 skulle kunna använda sig av *retro* och 12 av 31 skulle göra detsamma med *peptalk*. Mer än hälften av eleverna i årskurs två skulle dock kunna använda sig av orden då 15 av 29 svarade ja angående *retro* och 19 av 29 svarade ja vad gäller *peptalk*.

Procentuellt räknat är antalet positiva svar högre i årskurs två än årskurs ett vad gäller samtliga ord.

4.2 Böjning

På frågorna om böjning av ord varierar antalet svarande från ord till ord men håller sig nära det fulla antalet som är 46 i de flesta fall. I årskurs ett är dock antalet svar nere på 31 vad gäller ordet *trainee* vilket skiljer sig markant från årskurs tvås 42 svar på samma ord.

4.2.1 Adjektiv

Årskurs 1	- aste	- est	mest
flashig	45	0	0
crazy	18	9	12
queer	25	5	3

Årskurs 2	- aste	- est	mest
flashig	44	0	1
crazy	9	5	29
queer	20	3	10

Att ordet flashig ska böjas *-aste* tycks eleverna i båda årsklasserna vara överens om sånär som på en elev i årskurs två som vill sätta *mest* framför.

När det kommer till *crazy* går meningarna dock isär. 18 elever i årskurs ett tycker att *-aste* är lämpligast vilket är dubbelt så många som de 9 elever i årskurs två som håller med. *-est* är den minst populära ändelsen inom båda årskurserna med 9 av 39 positiva svar i årskurs ett och 5 av 43 i årskurs två. I årskurs ett tycker också endast 12 av 39 att *mest crazy* är lämpligt medan man i årskurs två finner detta alternativet betydligt mer tilltalande då hela 29 av 43 tycker att det är lämpligt.

Bland eleverna i årskurs ett visar sig *-aste* vara det överlägset populäraste alternativet när det gäller ordet *queer* då 25 av 33 elever har använt sig av det medan 5 stycken har valt att använda *-est* och 3 stycken valt *mest queer*. Spridningen bland alternativen i årskurs två ser något annorlunda ut då 20 elever har valt *-aste*, 3 stycken *-est* och 10 stycken *mest queer*.

4.2.2 Substantiv

Årskurs 1	-s	annan
trainee	17	14
partner	42	3
slogan	37	9
hobby	43	3
Årskurs 2	-s	annan
trainee	22	20
partner	43	3
slogan	39	6
hobby	42	4

Bland eleverna i årskurs ett använde sig 17 av dem av -s ändelsen till ordet *trainee* medan motsvarande antal var 22 i årskurs två. Den mest anmärkningsvärda skillnaden är att bara 31 elever i årskurs ett svarade över huvud taget medan 42 elever svarade i årskurs två. Bland de som svarade ”annan” märks exempel som *traineerna*, *traineesen* och *traineesarna*.

Angående ordet *partner* råder det hög samrådighet de båda årskurserna emellan. 42 av 45 elever i årskurs ett använde sig ut av -s ändelsen och 43 av 46 i årskurs två gjorde likadant. Av de 3 eleverna i årskurs ett som valde ”annan” ville samtliga låta det stå kvar i sin grundform. Detta var också alternativet för eleverna i årskurs två, fast att en av dem ville skriva det *partnar*.

En liknande samrådighet finner man hos ordet *slogan* där 37 av 46 elever i årskurs ett ville använda sig av -s ändelsen och 39 av 46 i årskurs två ville göra detsamma. Här var det dock något fler som valde ”annan” och bland de alternativen som användes märks återigen ordet i sin grundform.

Vad gäller *hobby* är majoriteten i båda årskurserna för -s ändelsen. 43 av 46 i årskurs ett vill använda sig av den och motsvarande siffra var 42 av 46 i årskurs två. Av de alternativ som framfördes var hobbyer det näst mest populära då sammanlagt 3 elever använde sig av det. Bland den majoritet som använde -s ändelsen bör dock en skillnad i stavning uppmärksammas. 28 av de 43 i årskurs ett som valde -s ändelsen skrev ut ordet

hobbys, medan 15 valde att skriva ut det *hobbies*. I årskurs två var uppdelningen 33 elever som skrev *hobbys* och 9 som skrev *hobbies*.

4.2.3 Verb

Årskurs 1	-ing	-ning
mobba	25	21
Årskurs 2	-ing	-ning
mobba	28	17

Fördelningen mellan de båda alternativen är relativt jämn i båda årskurserna, dock med en viss favorit för den engelskinfluerade *-ing* ändelsen. 25 av de 46 eleverna i årskurs ett föredrog *-ing* framför *-ning*. Skillnaden är något större bland eleverna i årskurs två där 28 av 46 föredrog *-ing* ändelsen. Bland eleverna i årskurs två förekom också det enda alternativet till *-ing* och *-ning* ändelserna då en elev hade valt att skriva *mobbande* istället. På så sätt undvek eleven att skriva om verbet till ett substantiv.

4.3 Svenska motsvarigheter

Årskurs 1	Vanligaste översättning, antal	Antal andra översättningar	Sammanlagt antal svarande
backhand	bakhand, 7	10	24 av 46
skanna	kopiera, 15	10	40 av 46
topless	utan överdel, 23	10	41 av 46
timing	tid, 6	11	26 av 46
deadline	sluttid, 10	13	40 av 46
pacemaker	hjärtpumpare, 8	13	30 av 46
taggade	lade till, 16	9	35 av 46
supporter	stödjure, 10	11	38 av 46
Årskurs 1	Vanligaste översättning, antal	Antal andra översättningar	Sammanlagt antal svarande
backhand	bakhand, 5	17	29 av 46
skanna	kopiera, 14	9	44 av 46
topless	bar överkropp, barbröstad, utan överdel, 7	10	41 av 46
timing	tidsprecision, tidsanpassning, 4	22	34 av 46
deadline	sluttid, sista inlämning, 6	14	42 av 46
pacemaker	hjärtmaskin, 7	15	30 av 46
taggade	lade till, 15	9	38 av 46
supporter	anhängare, 10	12	45 av 46

Bakhand var det mest populära förslaget till *backhand* i båda årskurserna med 7 respektive 5 svar. Spridningen på de övriga förslagen var stor bland de relativt få som svarade och många av dem nämndes bara av en eller två elever. Närmst efter *bakhand* kom förslaget *vänsterhand* som angavs av 4 elever, samtliga av dem gick i årskurs två.

Även när det gällde ordet *skanna* var majoriteten av eleverna i de båda årskurserna överens. *Kopiera* var det ord som i störst utsträckning föredrogs med 15 av 40 elever i årskurs ett och 14 av 44 elever i årskurs två som resultat. Efter *kopiera* var *lägga till* det mest populära. Även detta var gemensamt för de båda årskurserna.

Med ordet *topless* var det mest populära förslaget återigen överensstämmande årskurserna emellan, dock med en ganska markant skillnad i antal. Hela 23 av 41 elever i årskurs ett tyckte att *utan överdel* var mest lämpligt medan motsvarande siffra bland eleverna i årskurs två stannade på 7 av 41. I årskurs två var det dessutom ytterligare två förslag som delade förstaplatsen. Dessa var *bar överkropp* och *barbröstad*. 4 elever i årskurs ett svarade också *barbröstad*.

Timing verkade ställa till det ordentligt för både ettor och tvåor. I årskurs ett var kort och gott ordet *tid* det mest angivna förslaget med sina 6 av 26 svar. I årskurs två delades förstaplatsen mellan *tidsprecision* och *tidsanpassning* som fick 4 röster vardera av sammanlagt 34 svarande. Här angavs dessutom hela 22 olika förslag utöver de två mest populära.

Det förslag som angavs i störst utsträckning till ordet *deadline* var i båda årskurserna *sluttid*. I årskurs ett föreslog 10 av 40 elever ordet *sluttid* medan det i årskurs två föreslogs av 6 av 42. I årskurs två föreslogs dessutom *sista inlämning* av 6 elever. Bland ettorna kom just *sista inlämning* på delad andraplats med *tidsgräns* med vardera 7 svar.

I årskurs ett var *hjärtpumpare* det mest förekommande svaret till *pacemaker* då 8 av 30 elever svarade det. Bland tvåorna var det istället *hjärtmaskin* med sina 7 av 30 svar som kom etta. *Hjärt dunkare* och *pulsmaskin* kom närmst i årskurs ett med vardera 3 svar. Här svarade också en elev med förslaget *taktskapare*. Hos tvåorna var *hjärthjälpare* närmst med 5 svar.

Vid ordet *taggade* var de båda årskurserna ytterligare en gång överens. Bland ettorna föreslog 16 av 35 elever *lade till* som motsvarighet och bland tvåorna svarade 15 av 38 på samma sätt. I båda årskurserna föreslogs det dessutom 9 olika alternativ. I årskurs ett kom ordet *addade* på en andraplats med 6 svar. Bland tvåorna var det *markera* som kom närmst med 9 svar.

Det sista ordet i enkäten var *supporter* och här svarade 10 av 38 elever i årskurs ett med *stödjure*, vilket placerade ordet högst upp av förslagen. Hos eleverna i årskurs två var det istället *anhängare* som var mest populärt med 10 av 45 svar. På andraplats kom ordet *fan* i båda årskurserna med 6 respektive 8 svar.

5. Diskussion

5.1 Inställning

Vid en blick på första svarsområdets resultat går det att konstatera att de tre ord som flest elever ansåg sig själva använda sig av är verb. *Flippade* är en böjd version av *flippa* ur/ut som är en försvenskad version av det engelska uttrycket *flip out*. Betydelsen av *flip out* är ungefär liktydig med att 'förlora kontrollen över sig själv'.²¹

Dissade är svensk version av det engelska *dissed*, eller *diss* som det står i oböjd form. *Diss* är en förkortning på ordet *disrespect* och att *dissa* någon innebär att man bemöter, bedömer någon på ett nedvärderande sätt.²² Disrespektera finns även inom svenskan men ordet *diss* med dagens betydelse är ett lån från engelskan.

Pusha som är det tredje verbet kommer direkt från engelskans *push* som där innebär att *putta* eller *trycka* något eller någon. Inom svenskan har ordet en mer indirekt betydelse då det används på ett mer bildligt sett. Att *pusha* någon på svenska innebär att 'driva på' någon.²³

De tre orden som i oböjd form skulle stå som *flip*, *diss* och *push* är alla exempel på främmande ord som med lätthet kan fogas in i ett svenskt böjningssystem samt stå som utgångspunkt för nybildningar. *Flip*, *diss* och *push* förvandlas till regelrätta svenska verb genom ett tillägg av det svenska infinitivsuffixet -a då de bli *flippa*, *dissa* och *pusha*. Dessa verb fungerar också i participform på -ad, -at: *flippad/flippat*, *dissad* eller *dissat* och *pusha* eller *pushat*.²⁴

Hade enkätundersökningen som presenteras i resultatdelen utförts även på vuxna går det att anta att ordet *pushade* även där hade fått ett relativt högt antal positiva svar. Däremot är det betydligt mer tveksamt om *flippade* och *dissade* hade fått något positivt svar över huvud taget. Dessa två ord har en tydlig karaktär av ungdomsspråk då de kan användas

²¹ SAOL, s. 218

²² Ibid, s. 152

²³ Ibid, s. 680

²⁴ Anderson Hans, *Vokabler på vandring*, s. 35

som protester mot den mer officiella språknormen, t.ex. i skolan och vuxenvärlden och på så sätt fungera som identitetsmarkörer.²⁵

För att markera denna identitet eller grupptillhörighet kan eleverna t.ex. bedriva konvergent ackommodation vilket innebär att sändaren anpassar sitt språkbruk efter mottagaren. Motsatsen är en så kallad divergent ackommodation där sändaren vill avskärma sig från mottagaren vilket kan ses som centralt i skapande av grupptillhörighet. Lika viktigt som det är att skapa samhörighet inom gruppen är det att skapa ett avstånd till dem som står utanför. När en elev använder sig av en konvergent ackommodation gentemot sin lärare och då t.ex. utelämnar ord som *flippade* och *dissade* får detta till effekt att det senare också är lättare att skapa en divergent ackommodation mot denne. När eleven anpassar sig efter läraren och utelämnar *flippade* och *dissade* i deras samtal kommer läraren heller inte i kontakt med orden och dess innebörd, vilket kan leda till att läraren i högre grad blir utestängd från samtal eleverna emellan vid ett senare tillfälle. Konvergent ackommodation uppskattas oftast men kan också få motsatt effekt. Det är med andra ord kanske inte lämpligt för en vuxen att närma sig en ungdom med ord som just *flippade* och *dissade* då detta kan ses som ett ihåligt och allt för inställsamt försök till inkräktande på dennes grupptillhörighet och därigenom identitet.²⁶

Att både *promota* och *afterwork* får ett relativt lågt antal positiva svar går att spåra till de båda ordens relativa bundenhet till specifika domäner. *Promota* som får lägst antal positiva svar i båda årskurserna är ett tydligt exempel på den exklusivitet som vissa inlånade ord kan ge en text eller ett uttalande och som då ofta används inom vissa yrkesgrupper eller domäner. *Promota* som betyder *marknadsföra* eller *främja*²⁷ har säkerligen sin uppkomst i den ekonomiska terminologin som i mycket hög grad är påverkad av USA som ledande handelsnation.²⁸

Afterwork är kanske inget som elever på gymnasiet ägnar sig åt i någon större utsträckning men det är intressant att notera att antalet positivt svarande är betydligt högre bland eleverna i årskurs två då det går att föreställa sig att lite äldre ungdomar har kommit i kontakt med, eller i alla fall har hört talas om, själva företeelsen i större utsträckning.

²⁵ Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan*, s. 79

²⁶ Einarsson Jan, *Språksociologi*, s. 43 ff.

²⁷ SAOL, s. 718

²⁸ Andersson Hans, *Vokabler på vandring*, s. 43

Även när det kommer till adjektivet *flashig*, är antalet positivt svarande betydligt större bland eleverna i årskurs två. *Flashig* kommer från engelskans *flash* som där betyder *skina* eller *blinka*. När man i engelskan idag säger att något är *flashy* eller i svenskan att något/någon är *flashig* är betydelsen mer abstrakt. Det har då snarast innebörden att någon är *flott* eller *ansläende*²⁹ och på så sätt ”skiner”. *Flashig* kan ses som ett exempel på ett adjektiv som introducerats i svenskan som en betydelsenyans till ett semantiskt närliggande ord.³⁰

5.2 Böjning

11 av 31 i elever i årskurs ett och 21 av 29 elever i årskurs två ställde sig positiva till användandet av ordet *flashig*. Ändå verkar alla elever vara överens huruvida ordet ska böjas. Samtliga 45 elever av de 45 svarande i årskurs ett och 44 elever av 45 svarande i årskurs två tyckte att det skulle böjas *flashigaste*. Enbart en elev i årskurs två tyckte att *mest flashig* var ett bättre alternativ.

I jämförelse med de två andra adjektiven är detta en anmärkningsvärt hög siffra. Det är visserligen ett mindre antal svar på de andra två orden, men av de 33 svarande i båda årskurserna angående ordet *queer* är spridningen större, även om -aste här också är de mest populära förslaget.

Att säkerheten angående hur *flashig* ska böjas bland eleverna är så pass hög beror säkerligen på att ordet är vanligare och mer allmänt i deras språkbruk än vad *queer* är. Detta antagande kan styrkas genom en titt på antalet svarande elever, där alla utom två har svarat på *flashig* medan hela 26 elever har utelämnat svar på *queer*.

Spridningen på svaren vad gäller ordet *crazy* är högre och eleverna ter sig osäkra på vad som är riktigt, både inom årskurserna och dem emellan. I årskurs ett tycker ändå en majoritet på 18 elever av 39 svarande att -aste är det mest lämpliga. I årskurs två ser det annorlunda ut då en majoritet på hela 29 elever av 43 svarande i stället tycker att *mest crazy* är det mest lämpliga. En förklaring till osäkerheten och splittringen vad gäller *crazy* kan vara att det är ovanligt med ord som slutar på bokstaven y i svenskan. Detta märktes också på de varianter som angavs då *crazyaste* också skrevs ut som bl.a. *crazieaste*, *crazigaste* och

²⁹ SAOL, s. 217

³⁰ Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan*, s. 74

crazygaste. Överlag var ändå *crazyaste* det vanligaste förslaget och här kan man kanske skönja den trend där ordets stavning allt oftare överensstämmer med det långgivande språkets stavning.³¹

Som syns i statistiken i resultatdelen har de tre substantiven *partner*, *slogan* och *hobby* ett näst intill fulltaligt antal svarande. Dessa tre ord är lånord som hängt med i svenskan ett längre tag och eleverna verkar bekanta och trygga med dem, även vad gäller böjningen. I bestämd form plural används näst intill uteslutande den engelska -s ändelsen. En ändelseform som faktiskt inte existerar i svenska språket. SAOL menar att de möjligheter som erbjuds av svensk ordböjning ska användas och att det i de fall där engelskans plural -s är svårt att undvika ska tillgripas en i alla fall ”uttrycklig engelskt form”.³² *Partners*, *slogans* och *hobbys* får nog anses vara sådana uttryckliga engelska pluralformer. Samtidigt är det inte på något sätt omöjligt att applicera de svenska böjningsformerna på något av orden och då de numera är så pass införlivade i det svenska språket kan de inte ses på som några citatord.³³

Angående ordet *trainee* tyckte även här en majoritet av eleverna i båda årskurserna att -s ändelsen var mest gångbar även om splittringen mellan olika förslag var större jämfört med de övriga tre orden.

När det gällde att böja verbet *mobba* var uppdelningen mellan det engelska -ing och det svenska -ning jämn i båda årskurserna. I årskurs ett var uppdelningen i princip lika medan det i årskurs två gick att tyda en större dominans för -ing. Att uppdelningen skulle vara jämn var inte överraskande då de båda avledningarna är mycket lika varandra. Som synes i resultatet uppstår också en konflikt de båda alternativen emellan i form av den jämna uppdelningen bland svaren. *Mobbning* tillhör de orden som enligt SAOL ska ha en rent svensk avledning. Det finns dock liknande ord som har en rent engelsk avledning, t.ex. *camping* samt de orden med alternativa former som t.ex. *rankning* eller *ranking*. Vid dessa alternativa former väljer SAOL att ange det svenska alternativet i första hand, även om det engelska används i en större utsträckning av folk. Vid ordsammansättningar orsakar dessa alternativa former också problem då orden skiljer på sig i fråga om accent. *Rakning* har en grav accent medan *ranking* har en akut.³⁴

³¹ Ljung Magnus, *Skinheads, Hackers & Lama Ankor*, s. 16

³² SAOL, s. 13

³³ Ljung Magnus, *Skinheads, Hackers & Lama Ankor*, s. 16

³⁴ SAOL, s. 13

Även om SAOL skriver att *mobbning* ska skrivas med den svenska avledningen verkar detta inte ha framgått hos alla de elever som deltagit i denna enkätundersökning då den engelska avledningen verkar föredras, framförallt av eleverna i årskurs två. Vid en ordsammansättning som *mobbningsoffer* tordes detta därför bidra till vissa besvärligheter i fråga om uttal och kanske även diskussioner rörande vad som är rätt och fel elever emellan.³⁵

5.3 Svenska motsvarigheter

I fem fall av åtta var de mest populära översättningarna de samma i de båda årskurserna. Vissa av dem hade visserligen ett lågt antal svar trots sin förstaplacering, men det är ändå iögonfallande att så pass många ord delade på förstaplaceringarna.

Backhand är en av många sportermer som lånats in från engelskan då det helt enkelt var en beteckning för en ny företeelse.³⁶ Den översättning som flest elever föredrog i undersökningen var *bakhand*, vilket är en direkt översättning av ordet som borde fungera lika bra som det direkta lånordet. Problemet som kan uppstå vid direkta översättningar är att de kan inbjuda till missvisande associationer och det är därför en inarbetad engelskspråkig term ofta föredras.³⁷ Vad gäller *bakhand* är så inte fallet då man med lätthet kan göra en ordsammansättning som 'bakhandsslag'. En sammansättning som även används till det direkta lånordet *backhand* då man ofta kan höra eller läsa *backhandslag*.

De två orden som fick mest antal gemensamma svar var *skanna* och *tagga*. Orden har översatts med *kopiera* och *lade till* vilket i och för sig ger en hum om vad det handlar om, men samtidigt inte beskriver de båda företeelserna på ett precist sätt. De ord som eleverna har föreslagit är för allmänna. *Skanna* och *tagga* är de ord vi använder i svenskan därför att de lånades in p.g.a. att det var nya företeelser som saknade en svensk benämning.³⁸ Att vi inte har brytt oss om att skapa någon svensk motsvarighet till dessa ord kan ha att göra med ordens lätthanterlighet. De är båda enstaviga engelska verb som skapar ett liktydigt

³⁵ Ibid

³⁶ Westman Margareta, *Svenskt och Engelskt (Arv och lånord i svenskan)*, s. 67

³⁷ Anderson Hans, *Vokabler på vandring*, s. 38

³⁸ Ljung Magnus, *Skinheads, Hackers & Lama Ankor*, s. 15

svenskt verb när man tillför ett svenskt a-suffix till ordets grundform.³⁹ IT-verksamheten, till vilken båda orden får anses tillhöra, är en domän som redan ”talar” engelska när den anländer till svenskan. Finns det då ingen svensk motsvarighet är det också svårt att etablera en sådan i efterhand.⁴⁰ Kopiera heter på engelska *copy* och lade till *ad*. En del elever har också försökt att översätta *tagga* med ordet *adda* vilket är intressant då de har försökt översätta ett direkt engelskt lånord med ett annat.

Samma situation uppstod på sina håll med ordet *supporter*. De mest framgångsrika förslagen var här *stödjure* respektive *anhängare* med vardera 10 svar, men vissa elever föreslog ordet *fan*. Alltså ytterligare ett försök till att översätta ett lånord med ett annat. Precis som med föregående ord är också *supporter* ett lånord från en lånordsdominerad domän, i detta fall sport.⁴¹ Även om både *stödjure* och *anhängare* får anses vara fullgoda motsvarigheter är det svårt att se något av dessa ord som något allvarligt alternativ till *supporter*. *Stödjure* är visserligen en direkt översättning av ordet *supporter* och riskerar kanske inte heller att vara direkt missvisande. Däremot kan det anses lite för allmänt för att konkurrera med ett så vedertaget lån som *supporter*.

Tittar man på statistiken i resultatet ovan verkar *timing* ha varit det ord som ställde till med mest huvudbry hos de svarande. I årskurs ett har endast 26 av 46 elever bidragit med ett förslag, medan motsvarande siffra i årskurs två ligger på 34 av 46. Men det är främst den våldsamma spridningen av förslag som är iögonfallande. Bland ettorna placerar sig ordet *tid* främst med 6 svar medan 11 andra alternativ föreslogs. Hos tvåorna är det snäppet värre då de två orden *tidsprecision* och *tidsanpassning* ligger i topp med vardera 4 svar. Här anges, utöver de två orden, hela 22 övriga förslag. *Timing* framstår som ytterst svårersättligt vilket säkerligen beror på att det från början lånats in för att fylla en funktion i det svenska språket.⁴²

Det andra ordet som också behandlar tid, *deadline*, ter sig också svårhanterligt. Även om antalet svarande är högre än vid *timing*, är antalet olika förslag högt även här. ”Sluttid” som är det förslag som placerar sig högst upp hos båda årskurserna riskerar att misstolkas då ordet redan finns i form av sluttid inom t.ex. olika sportgrenar. *Sista inlämning*

³⁹ Andersson Hans, *Vokabler på vandring*, s. 44

⁴⁰ Einarsson Jan, *Språksociologi*, s. 233

⁴¹ Seltén Bo, *Ny svengelsk ordbok*, s. 19

⁴² Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan*, s. 67

som tillsammans med sluttid hade flest antal svar hos eleverna i årskurs två binder upp ordet till det faktum att det måste röra sig om någon form av inlämning. Dessutom är det ingen regelrätt motsvarighet till *deadline* utan mer en form av beskrivning av ordet. Kanske är det detta som bidrar till att *deadline* har lånats in till svenskan. Det är en kortare, smidigare och mer täckande benämning, vilket gör att det fyller en funktion i språket. Ofta är det också den bekvämlighet som ordet innebär som bidrar till användandet av det.⁴³

Att det är lätt att ta till beskrivningar av ord istället för att komma på en direkt motsvarighet syns också på svaren till ordet *topless*. I båda årskurserna placerar sig *utan överdel* högst upp bland svaren. Precis som *deadline* är *topless* ett bekvämt ord som fyller sin funktion. *Barbröstad* är en relativt bra beskrivning men känns ändå missvisande. *Topplös* som föreslogs av ett fåtal elever framträder som det mest lämpliga förslaget då det är direkt översatt och således en rakt försvenskad version, som dessutom ser ut och låter snarligt.

Takthållare som instinktivt kan kännas som det bästa alternativet till *pacemaker* riskerar att misstolkas om det inte nämns i sitt sammanhang. På så sätt är *hjärtpumpare* och *hjärtmaskin* bättre förslag även om *hjärtmaskin* också kan te sig något diffust. Finns det olika tekniska apparater som kan hjälpa hjärtat på olika sätt fungerar det inte med enbart *hjärtmaskin*. *Pacemaker* är ett ord som utan större besvär borde gå att ersätta med ett svenskt ord, men precis som i många av de andra fallen är det redan allt för införlivat i det svenska språket för att en motsvarighet ska kunna konkurrera på allvar.

⁴³ Ljung Magnus, *Skinheads, Hackers & Lama Ankor*, s. 15

6. Sammanfattning

Att engelskan påverkar det svenska språket är ingen hemlighet. Engelskan är idag det helt dominerande långivarspråket och har varit det under hela efterkrigstiden⁴⁴ Svenskar ”kan” idag i allmänhet engelska då vi utsätts för den mer eller mindre dagligen i form av bl.a. TV, musik och internet. På så sätt ökar förståelsen av engelska och en konsekvens av det ser vi i användandet av engelska ord i svenskan, inte bara som betäckningar för nya företeelser, utan även för att skapa nyansskillnader och variera vår vokabulär. Visst berikar lånorden på detta sätt vårt ordförråd, men de bör inte gå in och ersätta redan fullt fungerande svenska ord för samma företeelse i det allmänna språkbruket. Då riskerar svenskan att urholkas istället för att berikas.

De inlånade orden bör också i största möjliga utsträckning anpassas efter de svenska språkstrukturerna. Skulle dessa svenska språkstrukturer istället anpassa sig efter lånorden och det långgivande språkets strukturer, kan verkligen frågan om svenskan är hotad av engelskan ställas. Tendenser syns redan i form av den, inom svenskan relativt flitigt använda –s ändelsen. Något som också resultatet av enkätundersökningen visar på.

I resultatet av enkätundersökningen går det också att uppmärksamma bl.a. den tveksamhet som framträder vad gäller –ing respektive –ning. Utöver detta visade det sig också ytterst svårt att komma på bra svenska motsvarigheter till de engelska lånorden som var med. Detta framgick inte minst i antalet uteblivna svar och den spridning på alternativ som föreslogs till vissa ord.

Utifrån resultatet går det också att konstatera en sak. De ett år äldre eleverna i årskurs två var, i samtliga tre svarsområden, mer influerade av engelskan. Dessa elever har troligtvis läst och skrivit på engelska ett helt år längre än eleverna i årskurs ett, både i skolan, då engelska är ett obligatoriskt ämne i den svenska skolan, och på fritiden i form av bl.a. TV, musik och internet.

Just dessa och andra medier fungerar som en bro vad gäller de engelska lånordens väg in i svenskan då dem är så pass dominerade av de anglosaxiska kultur-

⁴⁴ Petterson Gertrud, *Svenska språket under sjuhundra år*, s. 143

strömningarna. Till detta kan tillföras engelskans allt mer utkristalliserade roll som lingua franca i en globaliserad värld.

Det bör hållas i åtanke att svenskan som språk är betydligt stabilare idag än t.ex. under lågtyskans stora inverkan under medeltiden. Idag är svenskan genomstandardiserad med en väl förankrad modersmålsundervisning i ett allmänt skolsystem, samt en omfattande och stabil inhemsk skriven texttradition.⁴⁵

Trots detta förlorar svenskan mark till engelskan inom vissa domäner. Exempel på sådana domäner är ekonomi och vetenskap. Resultatet av en sådan domänförlust kan bli att experterna inte är kapabla till att förmedla sin expertkunskap på svenska.⁴⁶ Det kan i sin tur skapa större klyftor mellan den ”bildade eliten” och ”den vanlige arbetaren”.

Detta gäller även inom skolans värld då en alltmer utbredd undervisning på engelska i de studieförberedande programmen ökar på de klasskillnader som redan existerar mellan de studie- och yrkesförberedande programmen. Det finns också en risk för att elever på helt engelsktalande program lär in ämneskunskaper på ett mer oprecist sätt då de flesta svenska lärarna inte behärskar engelska på infödd nivå.⁴⁷

⁴⁵ Petterson Gertrud, *Svenska språket under sjuhundra år*, s. 144

⁴⁶ Einarsson Jan, *Språksociologi*, s. 70

⁴⁷ Ibid, s. 70 f

7. Källförteckning

Adelswärd Viveka, *Ord på glid*, Fälth & Hässler, Smedjebacken, 2001

Andersson Hans, *Vokabler på vandring*, Studentlitteratur, Lund, 1999

Edlund Lars-Erik, Hene Birgitta, *Lånord i svenskan*, Norstedts Förlag AB, 1996

Einarsson Jan, *Språksociologi*, Studentlitteratur, Lund, 2004

Engwall Gunnel, *Svenskt och franskt (Arv och lån i svenskan)*, Svenska Akademien och Norstedts Förlag AB, Smedjebacken, 1994

Ljung Magnus, *Skinheads, Hackers & Lama Ankor*, Bokförlaget Trevi AB, Södertälje, 1988

Pettersson Gertrud, *Svenska språket under sjuhundra år*, Studentlitteratur, Lund, 2005

SAOL – Trettonde upplagan, 2006

Seltén Bo, *Ny svengelsk ordbok*, Studentlitteratur, Lund, 1993

Westman Margareta, *Svenskt och engelskt (Arv och lån i svenskan)*, Svenska Akademien och Norstedts Förlag AB, Smedjebacken, 1994

